

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDATIA „ROMÂNIA DE MÂINE”

CULTURA PUTERII Strategii și limite ale comunicării

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

În încheierea articolelui anterior, pe marginea lucrării recente a unei cercetătoare din Franța consacrate "teoriilor puterii", remarcam cerința ca analizele teoretice și, mai cu seamă, examinarea lucidă, obiectivă a practicii sociale să nu scape din vedere, dacă vor să fie eficiente, credibile, valorile reale, intrinseci ale puterii comunicării sociale, dar și tendințele, tendințele și consecințele manevrării, ale manipulării opiniei publice.

Realitățile tranzitiei românești, înceși mijloacele de comunicare în masă, dezvoltate exploziv după 1989, inclusiv în privința extinderii audiovizuale

lului (mai multe posturi de emisie, publice și particulare, o vastă rețea de televiziune prin cablu, comercializarea largă a casetelor video, accesul la televiziunile altor țări, captarea emisiunilor video transmise de sateliți, "îeșirea" imaginilor României în eter etc.) dezvăluie o diversitate de politici ale comunicării, puternic resimțite de public, dar controversat evaluate. "Bătălia" în jurul componentei Consiliului de administrație al televiziunii naționale degăjă nu simple "ambiții" de grup sau personale, iar soluțiile aparent ilogice ale uneia din părți ("cramponarea" de o anumită persoană zisă "independen-

dentă") au totuși "logica" și "strategiile" lor. Înțelegem aceasta și din concluziile sau opinioarele cercetătoarei franceze, concluzii și opinii cu un evident grad de generalizare, specific, de altfel, sintezelor călăuzite de criteriile obiectivității. Ocolind, deliberat, exemplificările, în general cunoscute, de pe scena vieții politice românești, mai ales, sub aspectul impactului acestia cu televiziunea publică și particulară, apelul la lucrarea citată are meritul de a oferi, cel puțin, teme de reflexie, dacă nu de a limpezi drumul către judecăți de valoare eliberate de prejudecăți prin comparație cu alții, cu etape și stări care au parcurs deja "drumul căutărilor".

(Continuare în pag. 6)

UNESCO sunteti dumneavoastră, intelectualii lumii!

Prof.univ.dr. GEORGE VĂIDEANU,
consultant al UNESCO

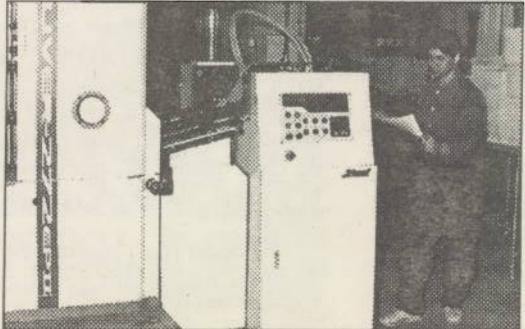
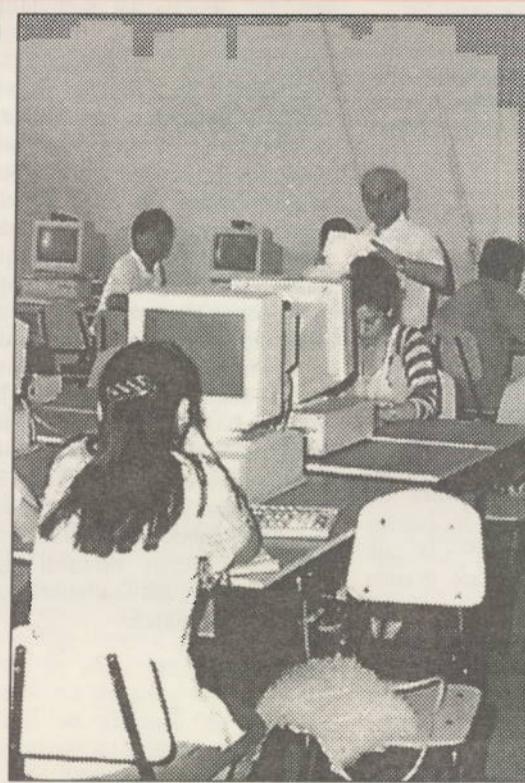
Titlul articolelui este o transcriere a unei afirmații semnificative, reluate în mai multe împrejurări de către directorul general al UNESCO, universitarul Federico Mayor. Într-adevăr, prin vocația sa, UNESCO constituie o platformă pentru punerea în relație a culturilor lumii în perspectiva idealului comunității mondiale-pace și dezvoltare durabilă. Diferitele culturi au posibilitatea să-și afirme specificitatea și valorile prin intermediul Organizației. Totodată, forța UNESCO-ului este direct proporțională cu asimilarea ideilor și a programelor sale de către toate categoriile de intelectuali. Iar în centrul acestora se situează educatorii.

Cum a folosit și, mai ales, cum folosește România această platformă internațională pentru a se face cunoscută, a-și prezenta trecutul și aspirațiile în față și prin intermediul a sute de

specialiști ai UNESCO-ului, dar și a mulțimii de oameni de cultură prezenți fie în cadrul delegațiilor permanente atașate UNESCO-ului, fie în cadrul Comisiilor naționale ale statelor membre?

Într-o carte recent publicată, intitulată **UNESCO - 50 de ani - Educația**, am analizat ceea ce a făcut România atât prin specialiștii săi și prin ambasadorii atașați UNESCO-ului, înainte de Decembrie 1989, cât și în ultimii şase ani. Amintind această lucrare, îmi exprim convingerea că am putea face mai mult pentru a fi mai bine cunoscuți nu numai la Uniunea Europeană și la Consiliul European, ci și în cadrul tuturor agențiilor ONU și al tuturor țărilor lumii. În felul acesta s-ar putea declanșa și întreține un curent favorabil României și spiritualității românești.

(Continuare în pag. 6)

Pledoarie pentru cuvântul scris

Acad. ȘTEFAN MILCU

Este nevoie să pledăm pentru cuvântul scris într-o epocă în care totul s-a transformat în informație audiovizuală, iar cartea a fost înlocuită cu caseta. Fără a contesta importanța audiovizualului, nu este logic să eliminăm cuvântul scris, aşadar cartea. Cuvântul scris rezistă timpului și contribuie la permanența istoriei umane așa cum o arată faptul că umanitatea a simțit nevoie să scrie și pe argilă la începutul încreșterilor. Fără a elimina cele două forme audiovizuale, ne putem întreba: cel puțin până în prezent, există o istorie audiovizuală? Poate viitorul o va rezolva, dar, oricum ar fi, nu e necesar să eliminăm biblioteca. Se poate face, oare, documentarea într-o problematică istorică contradictorie prin metode audiovizuale?

Aducem în discuție astfel valoarea celor două forme de transmitere a informației asupra cărora timpul nu și-a spus încă cuvântul. În sensul că valoarea celor două forme de comunicare nu a fost verificată în timp.

Antropologia ar putea aduce, de asemenea, unele date arheologice care ne arată evoluția speciei umane. Poate, oare, audiovizualul să rezolve o asemenea problemă?

Un alt argument care poate fi luat în considerație este însușirea matematică asemenea unui proces viu pe care elevul îl asimilează printr-o atitudine dinamică: o formulă e ștearsă, înlocuită cu alta, până se ajunge la rezultatul dorit. Deci, în asimilarea informației există și o dinamică proprie ei.

Se poate, deci, spune că în această epocă este evidentă eroarea celor ce elimină cuvântul scris, punând accent doar pe dischetă și pe casetă. Evident, acestea își păstrează valoarea, facilitând difuzarea informației, dar neavând argumente derivate din proba timpului, nu putem adopta o poziție exclusivistă în defavoarea cuvântului scris. Biblioteca și tiparul rămân, deci, formele care asigură durabilitatea istorică. De aceea, considerăm că adoptarea unor poziții exclusiviste are un caracter de modă, aparținând epocii, întotdeauna ca și alte forme ale vieții sociale. Sub această lumină, trebuie să adoptăm o poziție optimistă, creatoare, fără a nega noul adus de informația audiovizuală, dar subliniind că acest fapt nu justifică deloc eliminarea celor scrise.

Cuvântul are avantajul că oferă o confruntare a punctelor de vedere și condiționează discuția. Cum putem discuta, cu aceeași utilitate, cu două casețe diferite?

Contradicții și rivalități europene

Valentin Lipatti

pag. 8

UNIVERSITATEA „SPIRU HARET” FACULTATEA DE FILOSOFIE SI JURNALISTICĂ

**Pregătirea practică
a studenților
în perspectiva
cerințelor moderne
ale profesiei
de ziarist**

pag. 5

Cercetarea științifică la Universitatea "Spiru Haret" GRUPURILE SOCIALE ALE SATELOR

a) Cazul localității Chiojdu-Cățiaș (jud. Buzău)

În localitatea Chiojdu-Cățiaș (jud. Buzău) se constată următoarele grupuri sociale: muncitori la întreprinderi de stat, țărani improprietari, patroni și salariați lor, intelectuali și funcționari, naivetiști, șomeri.

Este interesant faptul că "percepția socială" nu respectă regulile cunoscute de definire a claselor sociale, dar faptul este firesc. De exemplu, muncitorii sunt nu numai cei de la întreprinderile de stat, ci și salariați ai patronilor, naivetiști și... șomeri. Dar nu poate fi contestat faptul că este vorba de grupuri distincte de muncitori, cu caracteristici diferite, percepute ca atare de oameni. Acceptarea punctului de vedere empiric se justifică și din alt motiv. Strict istoric, muncitorii din primul grup s-ar putea foarte bine să înglobeze în viitor și pe cei ai patronilor, dar lucrurile pot evolua și în direcția opusă sau se pot menține în actualul specific multă vreme. Locuitorii comunei Chiojdu-Cățiaș nu sunt politologi și nici sociologi, iar percepția lor socială este deplin justificată, fiind utilă practicii relaționale din comunitatea Chiojdu.

Deosebit de semnificative ni se par și alte constatări făcute pe baza aceleiași percepții sociale:

a) "Muncitorii își păstrează în continuare ponderea cea mai mare și au un cuvânt greu de spus în plan politic, economic și social, ei fiind «motorul» colectivității locale. Elementele definitorii ale grupului sunt: opțiune politică preponderent de stânga, solidaritate, nivel de trai scăzut, nesiguranța zilei de mâine, teama de neprevăzut". Grupul se împarte în câteva subgrupuri: muncitori forestieri, prelucrători ai lemnului, mecanici constructori, energeticieni. După 1989 au apărut schimbări importante în viața lor: dispariția siguranței în ceea ce privește locul de muncă, moduri diferite de a face față tranziției de către întreprinderile unde lucrează etc.

b) "Țărani" reprezintă grupul social constituit din foștii membri ai CAP. Decalajele materiale dintre membrii acestui grup sunt foarte accentuate." Categorica cea mai dezavantajată sunt foștii membri CAP fără pământ, pensionari CAP, cu excepția celor care au primit pământ mai mult. Caracteristica acestui grup social o constituie neomogenitatea sa, implicit imposibilitatea de a deveni un grup compact, unit" (s. n.).

c) Patronii și angajații lor au o pondere deosebită în localitate. Există 52 de societăți cu capital privat, din care doar 3 se ocupă cu producția propriu-zisă, restul sunt societăți comerciale. Muncitorii din aceste întreprinderi provin din șomeri sau din muncitori care au părăsit întreprinderile de stat. Patronii provin din toate grupurile

**Dr. NICOLAE RADU,
Dr. CARMEN FURTUNĂ
și operator de teren,
studenta
CECILIA VASILE,
Colegiul Universitar
Pedagogic de Institutiori**

sociale și sunt o categorie total nouă, inexistentă înainte de 1989. Unii dintre ei sunt mereu în pragul falimentului, alții sunt cu adevărat bogăți. Nici patronii nu au posibilitatea de a deveni un grup stabil.

d) Grupul intelectualilor și funcționarilor este format din cadre didactice, medicale, ingineriști, economice. "Este principalul factor de implementare a noului, de organizare și dezvoltare a întregii activități economice și culturale". "Trăsătura dominantă a grupului este insatisfația generată de veniturile mici realizate în comparație cu alte grupuri sociale (cu patronii, de exemplu). Tentativa banului, a îmbogățirii rapide a făcut ca o parte din membrii acestui grup să-și părăsească profesia de bază și să se privatizeze în domenii străine pregătirii lor. Dornici de putere, o parte din ei s-au lansat în politică, reușind să acumuleze capital electoral, care le-a permis o ascensiune rapidă".

e) "O categorie socială nouă, apărută după 1989, o reprezentă șomerii, numărul lor este mai mic decât cel ce ar apare dacă unele întreprinderi nu ar fi susținute financiar de stat. Caracteristica acestui grup social sunt sentimentele de nemulțumire, dezorientare și teamă. Unele cazuri sunt dramatice (ambii părinți șomeri)".

f) Navetiștii sunt muncitori și ei cu un specific cunoscut mai de mult: pendularea zilnică între casă și locul de muncă. După 1989 ei devin și proprietari de pământ.

Răsturnări de situații după 1989. Unele familii au fost bogate înainte de 1989 și acum au săracit, altele, dimpotrivă, au fost sărace înainte de 1989 și s-au îmbogățit după această dată. Ultima categorie cuprinde "curajoșii", "oamenii cu inițiativă", "capabili de risc", "profitorii de pe urma nebuioasei tranziții economice de la noi". Urmează apoi: familii bogate înainte de 1989 - bogate și astăzi, familii sărace înainte de 1989 - sărace și azi și care sărăcesc în continuare.

A apărut și un comportament specific bogăților: "afisează un aer distant, preocupat, calm, imperturbabil, siguranță în propriile acțiuni, avariție, dependență de bani". Dar și un comportament specific săracilor: "nesiguranță, îngrijorare, mai puțin dependență de bani: ca comportare-sociabilitate crescută, sentimente mai bogate".

b) Cazul localității
Sâncel
(jud. Alba)

Grupurile sociale întâlnite în Chiojdu-Cățiaș (jud. Buzău)

sunt prezente și în Sâncel. Adâncirea analizei am urmărit-o într-un singur caz: cel al proprietarilor de pământ.

Un număr mic de oameni au pământ mult și aceștia au devenit bogăți sau sunt pe cale de a deveni. Lor li se adaugă posesorii de unele agricole, comercianții îmbogați, ca și învățății de toate felurile. Numărul celor bogăți nu depășește 2% din populație. Aceștia nu vor "întoarcerea înapoi", la fostele CAP-uri. Circa 60% din agricultori au până la 4-5 ha - nici aceștia nu mai doresc întoarcerea la CAP. Cam 30% au pământ sub 1 ha - aceștia ar dori revenirea la CAP, la fel ca și cei cca 3-5%, care nu au pământ deloc. Pe o linie, situația apare astfel: 2-3% - bogăți; 60% - 4-5 ha; 30% - 1ha; 3-5% - fără pământ.

Cei săraci sunt vechii țărani fără pământ sau cu pământ puțin și până la război, cei cu pământ în jur de 4-5 ha sunt foștii mijlocași. Bogății de astăzi sunt cei îmbogați de pe urma CAP-urilor sau a "lichidării" lor. Vin din urmă cei ce au făcut rost de unele agricole moderne (tractoare etc.) și cei cu pământ mult.

Țăraniii constituie încă un grup relativ omogen, dar evoluția va fi nu spre omogen, ci spre eterogen. Pentru moment, sunt de luat în considerare alte aspecte. În primul rând, starea de provizorat resimțită de oameni. Această stare vine "din afara satului" și ea este reflectată astfel: "adeverință nu este un act de proprietate, pe acesta îl mai aşteptăm"; "unii au adeverință și nu au pământul". Unii nu pot face față noilor condiții: "mi-au dat pământul, dar vor să mă întoarcă înapoi: cu prețurile de la Agromec, cu cele pe porumb și grâu, cu impozitele". Si totuși, spiritul de proprietar a reapărut: cu convingerea că lucrurile nu mai pot evolua înapoi, în afirmații de genul "cu ani în urmă, pe vremea asta, era activistul la ușă, pentru a ne scoate la câmp, acum ieşim singuri, nici copiii și nici soldații nu mai sunt luati de la treburile lor". Se constată și un alt fenomen: au reîntrat în circuitul agricol pământuri părăsite sau abandonate de CAP. Fenomenul este real în Sâncel, dar și în alte localități din jur: Pănade, Bucerdea, Tiur etc. A început lucratul pământului cu vechile unele și cu animale de muncă.

* * *

Analiza mai atentă a grupului format din țărani confirmă observațiile operatorului de teren din Chiojdu-Cățiaș: "Impossibilitatea de a menține caracteristicile unui grup compact de către țărani. El apare astfel, în prezent, dar se va sparge în curând".

Procesul de "spargere" a grupului format din țărani este împede pentru mulți locuitori ai satelor, dar nicăieri acest fapt nu

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA

ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof.dr. Constantin Ionete
- Prof.dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof.dr.doc. Alexandru Zanfir
- Prof.dr. Mircea Druc
- Prof.dr. Alexandru Albu
- Prof.dr. Mihai Părăluță
- Prof.dr. Gheorghe Zaman
- Prof.dr. Petre Mălcomete
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Stefan Micu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Stefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Stefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof.dr. Liviu Maior
- Prof.dr. Grigore Brâncuș
- Prof.dr. Dan Ghiocei
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secără
- Prof.dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof.dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof.dr. Ion Dodu Bălan
- Prof.dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof.dr. Ioan Scurtu
- Prof.dr.doc. Titu Georgescu

SI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof.dr. Ioan Scurtu
- Prof.dr.doc. Titu Georgescu

COLEGIUL PENTRU STATULUI DE DREPT SI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof.dr. Gheorghe Uglean
- Prof.dr. Antonie Iorgovan
- Prof.dr. Adam Popescu
- Prof.dr. Nicolae Popa
- Prof.dr. Andrei Popescu
- Prof.dr. Victor Dan Zătescu

**Director:
Prof.dr. AURELIAN BONDREA**

ne-a apărut atât de împede ca în satele din Câmpia Târnavei. Vechile structuri sociale generate de colectivizarea agriculaturii, de apariția navetiștilor etc. suferă prefaceri profunde. Noii instării ai satelor s-au "înfipt" adânc în viața economică, sănsele lor de a deveni și mai bogăți sunt reale. Si în această zonă, sursa bogăției rămâne aceeași: acumulările anterioare anului 1989, profitul de pe urma desființării CAP-ului, comerțul, pământul. "Gaz-

dele", noile gazde din comunele de pe malurile celor două Târnave, au recăpătat pământul avut și au reînceput acumularea economică. Ei fuseseră "fruntași" satelor până la colectivizare, dar decăzuseră după colectivizare. Vechea fală rămăsese doar în amintirea satului, care, de altfel, nu-i mai ținea la cinste. Rămas în stare latentă, vechiul statut se devalorizase. După 1989 a început Renașterea vechii mentalități.

Oră de curs la Universitatea „Spiru Haret”

QUO VADIS REFORMA?

INVESTIȚIILE Opțiuni și dinamici

Dr. GHEORGHE ZAMAN

În perioada 1990-1995, aloarea investițiilor pe ramuri și activități a cunoscut schimbări importante, determinate de o serie de influențe favorabile și mai puțin favorabile ale perioadei de tranziție. În acest sens, remarcăm dinamici deosebit de înalte ale procesului investițional în ramuri care, pe vremea economiei totalitare, erau considerate ca "ne-productive" și "marginale" și care, în consecință, au fost neglijate, caracterizându-se printr-un nivel de dezvoltare foarte scăzut.

Intr-o anumită măsură, dezvoltarea acestor ramuri de servicii a fost impuls de nevoie implementării mecanismelor economico-financiare ale tranziției la economia de piață. Este vorba de ramuri ca: activități finanțare-bancare (investițiile au crescut în perioada 1990-1995 de peste 44 ori), poștă și telecomunicații (7,2 ori), administrație publică și apărare (3,9 ori), comerț (2,9 ori), hoteluri și restaurante (1,7 ori), construcții (1,4 ori) etc.

Pe de altă parte, dinamici modeste ale investițiilor s-au înregistrat într-o serie de ramuri productive în care, în 1995, nivelul anual al investițiilor se situa cu mult sub nivelul anului 1989, cum este cazul industriei, agriculturii și silviculturii, sănătății și asistenței medicale, transporturilor.

Fără a nega necesitatea dezvoltării prioritare a sectorului terțiar, dată fiind starea sa defavorizată înainte de 1989, totuși, trebuie evaluată posibilitatea producției unei "pseudoterțializări" a economiei, marcată, implicit, de un puternic caracter speculativ, îndeosebi ca urmare a proliferării unei economii paralele. Stabilirea unui raport optim, în ce privește, dezvoltarea, între sectoarele primar, secundar, terțiar și cuaternar pe baza unor programe investiționale adecvate reprezentă unul din elementele cheie ale strategiei creșterii durabile în România, pornind tocmai de la actualul stadiu de dezvoltare economico-socială a țării noastre și tendințele ce se manifestă pe plan mondial. În opinia noastră, dezvoltarea sectorului terțiar, pe seama unui "boom" investițional de conjunctură, dincolo de nevoile reale ale economiei, respectiv ale celorlalte sectoare reprezentă un puternic factor de distorsiune și inflație.

În perioada analizată, după dinamica investițiilor, ramurile industrii pot fi grupate în două categorii: a) ramuri cu o dinamică superioară a investițiilor, în anul 1995 față de 1990, printre care: editură, poligrafie și reproducerea înregistrărilor pe suporti (creșterea investițiilor de 5,6 ori); prelucrarea lemnului, exclusiv mobil (3,6 ori); confecții din textile, blănuri și piele (2,5 ori); extracția petrolierului și gazelor naturale (1,5 ori); industria alimentară și băuturi (1,4 ori); celuloză, hârtie și carton (1,4 ori); prelucrarea lemnului (1,4 ori) etc.; b) ramuri industriale în care volumul investițiilor a scăzut sensibil, în 1995 față de 1989, printre care:

mijloace ale tehnicii de calcul și de birou, mijloace de transport rutier, mașini și echipamente, mașini și aparate electrice, mecanică fină, metalurgie neferoasă.

Orientarea investițiilor pe termen mediu în ramurile industrii evidențiază prioritatea acordată în special ramurilor cu grad redus de prelucrare și celor bazate pe resursele de materii prime existente în România (materii prime agricole, textile, petrol, lemn). Aceasta, în principal, se explică prin termenele scăzute de recuperare și volumul relativ redus al investițiilor, ceea ce presupune asumarea unui risc mai mic. Pe de altă parte, în aceste ramuri au apărut cei mai mulți dintre agenții economici privați, cu capacitate investițională fină minoră.

Începând cu anul 1995, se constată, totuși, începutul unei schimbări în orientarea pe ramuri a investițiilor, datorată, în primul rând, necesității de a valorifica o parte din capacitatele neutilizate ale industriei prelucrătoare de tehnicitate superioară pentru produsele căreia există cerere.

În 1995 se constată o concentrare mai mare a investițiilor în industria prelucrătoare (20% din total), precum și în ramurile producătoare de energie electrică, termică, gaze și apă caldă, cele extractive, agricultură (cu ponderi de 10-14%), aflate în strânsă corelație cu asigurarea resurselor energetice și de materii prime.

Sectorului terțiar i-au revenit

40% din volumul total al investițiilor din 1995, în special în domenii ca: tranzații mobiliare, transporturi, activități ale instituțiilor financiare, bancare și de asigurări, comerț (cu ponderi cuprinse între 5 și 8% din total fiecare).

Alocarea unei cote mai mari din PIB pentru formarea brută de capital fix a permis o intensificare a activității de construcții, al cărui volum valoric în 1995 față de 1994 a crescut cu 12,6%. Ramura construcții a avut cel mai înalt ritm de creștere comparativ cu celelalte ramuri ale economiei

creatoare de produs intern brut.

Agenții economici din sectorul privat au asigurat cel mai mare volum de construcții, ponderea lor

crescând, în totalul activității, de la 55,5%, în 1994, la 66,5%, în 1995. Concomitent, a avut loc o reducere a ponderii proprietății publice, respectiv de la 42,33% la 30,5%.

Câteva concluzii s-ar impune

în finalul acestor considerații:

1. Reluarea procesului investițional în economia de tranziție a României reprezintă unul din factorii esențiali ai creșterii, restrukturării și eficienței economice, în condițiile prevalenței sectorului privat.

2. Economia României dispune de importante potențialități investiționale și de creștere, căror valorificare se poate realiza în condițiile unei fimbriari optime dintre investițiile interne și străine de capital, publice și private.

3. Alocarea pe activități a investițiilor este tot mai mult

determinată de factorii pieței interne și externe, de avantajele competitive ale economiei naționale în contextul integrării în diviziunea internațională a muncii.

4. O parte tot mai însemnată a mașinilor și utilajelor pentru investiții sunt achiziționate din import, ceea ce are o contribuție notabilă pentru restrukturarea tehnologică și creșterea productivității muncii, concomitent cu efortul intern în acest domeniu.

5. În România există un volum important de investiții neterminate sau de oportunități pentru investiții care oferă largi posibilități pentru colaborarea internațională.

6. Investițiile din sectorul public încă mai au un rol important pentru relansarea și susținerea creșterii economice durabile în țara noastră, ele reprezentând importante obiective infrastructurale cu termen mediu și lung de realizare.

7. Realizarea de investiții în anumite domenii prioritate pentru economia națională, cum ar fi, de exemplu, agricultura, exportul, cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, beneficiază de o serie de facilități în general și, în special, pentru investitorii străini.

Decalajele economice văzute din perspectiva integrării europene

Dr. CONSTANTIN CIUTACU

Progresul tehnologic specific, mai ales, perioadei postbelice de evoluție a unor economii naționale a constituit un factor permanent al decalajelor economice Nord-Sud sau Est-Vest. În timp ce Nordul și Vestul și-au concentrat și chiar unit eforturile conceptual-strategice vizând atât politicile, instituțiile și mecanismele economice, cât și pe cele ale constituiri și alocării resurselor materiale, umane și financiare, țările din Sud și Est au acționat - singure sau în complicitate, după gânduri proprii sau induse - sub impulsul unor orientări profund dogmatice, rigide, depășite de realitățile curente și de sensul viitorului.

Cu alte cuvinte, Nordul și Vestul au marșat permanent pe principiile concertării și integrării eforturilor și concepțiilor spre un sens real - dorit, provocat și realizat - al progresului științifico-tehnologic și economic, în timp ce țările tot mai evident sărăce și sărăcile au alocat resursele lor fizice pentru un drum ce să dovedească eronat.

Decalajele economice, falii și rupturile pe care acestea le provoacă, discontinuitatea geopolitică rezultată împingând în mod obiectiv spre impunerea și proliferarea concepțiilor integracioniste.

Cursul spre integrare între economiile vest și est europene pare astăzi ireversibil. Oricât de ireversibil ar fi, acest curs nu poate evita însă formularea unor întrebări al căror răspuns este extraordinar de dificil în prezent. În esență, multimea de întrebări - care-i frâmăntă astăzi, atât pe reprezentanții Nordului dezvoltat de peste Ocean, atunci când se gădesc la viitoarea integrare a Sudului latino-american, începând cu Mexicul, în ALENA, cât și pe cei din Vestul și Estul european, când este vorba de integrarea economiilor în tranziție postcomuniste, - se rezumă la următoarea:

Cum se poate concilia, prin integrare, - într-un context de profunde decalaje economice, de eventuale procese migraționale, de concurență internațională tot mai acerbă pentru piețele naționale, regionale și mondiale - câștigul absolut necesar de produc-

in vecinătatea sa geografică și economică?

Demarajul economic și dezvoltarea țărilor din Est constituie, în opinia noastră, una dintre problemele globale ale Europei, care nu se poate soluționa izolat, pentru o țară sau alta, fără a avea în vedere întregul țările în tranziție, relațiile viitoare dintre ele și statele actuale U.E., cât și pe cele din interiorul zonei de Est sau din ansamblul economiei mondiale.

Problema fundamentală a echilibrului oricărei economii, inclusiv a continentului european în ansamblu său, o reprezintă venitul și, legat de acesta, de calajul existent între diferite țări.

Decalajele privind venitul mediu anual pe locuitor sunt enorme, chiar inhibitoare și deprimante. România realizează, în 1993, un PNB de numai 25,4 miliarde dolari, cîfră ce reprezintă cca. 0,30% din totalul produsului brut al Europei, deși deține, în acel an, aproximativ 3,2% din populația continentalui. Produsul național brut pe locuitor al României (1120 dolari SUA pe an) reprezintă cca. 5,7% din nivelul mediu realizat de țările Uniunii Europene. Comparativ cu Elveția, de pildă, produsul pe locuitor al României era, în 1993, de 32,5 ori mai redus.

Pentru a atinge nivelul actual al mediei venitului anual pe locuitor din U.E. României i-ar fi necesari: 4 ani, în ipoteza în care, în fiecare an, venitul pe locuitor realizat de țara noastră să fie dublu, 7 ani - dacă acesta ar crește cu 50% pe an, 16 ani - la o sporire anuală cu 20% și 30 ani - la o creștere medie anuală de 10%.

Cum nici aceste țări nu vor sta pe loc, dacă venitul mediu pe locuitor, în U.E., ar crește cu 3% pe an, României i-ar fi necesari 44-45 de ani, în ipoteza creșterii anuale cu 10%; 26-27 ani - la o sporire anuală a venitului cu 15% și 19-20 ani - dacă produsul național pe locuitor ar evolua cu 20% pe an; nivelul venitului pe locuitor la care am ajunge noi și media U.E. în aceste ipoteze ar fi de aproximativ 74-75 mii dolari pe an la o rată de creștere anuală de 10%, 48-49 mii dolari la o creștere de 15% pe an și, respectiv, 35-36 mii dolari pentru o evoluție de 20% pe an în România.

Recalculara PNB pe locuitor în funcție de paritatea puterii de cumpărare reduce decalajul dintre țările din Est și cele din U.E., dar acesta tot rămâne major. Pentru România, de pildă, dacă nivelul neajustat al PNB pe locuitor (1120 dolari SUA în 1993) reprezintă numai 3,1% față de cel din Luxemburg (635.810 dolari pe locuitor), 4,2% față de Danemarca, 4,5% comparativ cu Suedia, 4,8% din cel al Germaniei și Austriei etc., recalculara indicatorului după paritatea puterii de cumpărare oferă un venit net anual pe locuitor, în România, de 2910 dolari SUA, reprezentând 9,9% din venitul celor din Luxemburg, 15,4% din venitul olandezilor, 16,6% din cel al suedezelor, 13,9% din cel al germanilor și 15,4% din cel al austriecilor. (Va urma)

MIRCEA DJUVARA: un sistem original de filosofie a dreptului

Se împlinesc 110 ani de la nașterea ilustrului profesor Mircea Djuvara, titularul catedrei de filosofia dreptului la Facultatea de Drept din București în perioada interbelică. Descendent al unei familii care a dat aleși cărturari și expoziții ai spiritului nostru public din secolul trecut, Mircea Djuvara obține, în 1906, licențele în drept, literă și filosofie, în cadrul Universității bucureștene. Având o deosebită înclinație pentru filosofie, și-a continuat studiile la Paris, unde susține, în 1913, doctoratul în Drept, cu teza *Le fondement du phénomène juridique: quelques réflexions sur les conditions logiques de la connaissance juridique*. Într timp, a urmat în Germania o serie de cursuri de filosofie, psihologie și biologie, care i-au permis să-și formeze un larg orizont științific și cultural, devenind receptiv la noile cuceriri, atât în domeniul științelor naturii, cât și al celor noologice. Obține prin concurs, în 1920, titlul de docent, trecând prin trepte de conferențiar și profesor agregat, fiind numit, în 1932, profesor titular la catedra de teorie generală a dreptului, transformată apoi în catedra de

MIRCEA GORUNEANU

filosofie a dreptului, aceasta reprezentând încununarea studiilor sale juridice și filosofice, cursuri care se bucurau de o largă audiență și unanimă apreciere. A fost cel mai strălucit reprezentant al filosofiei românești a dreptului și al sociologiei juridice. Paralel cu activitatea didactică și științifică, a înăplinit misiuni de înaltă răspundere, ca membru al delegației române la Conferința păcii de la Paris, în 1919, ca delegat al României la Adunările generale ale Societății Națiunilor, la Conferința româno-sovietică de la Viena, în 1924, și la alte conferințe internaționale. În 1936, a fost ministru de justiție și ministru de stat. Concomitent cu aceste activități, a exercitat avocatura în Baroul Ilfov, cu o aleasă ținută profesională, intelectuală și morală.

În concepția sa, "dreptul ca și orice altă disciplină noologică nu poate fi înțeles, în temeiurile și rosturile sale adânci, decât în cadrul unei largi și profunde considerări filosofice". Constituită sub auspiciile celei mai autentice tradiții kantiene,

concepția sa a integrat idealismul critic și unele elemente din idealismul postkantian (Fichte, Hegel), din concepțile lui G. Gentile, O. Hamelin și, nu în mică măsură, chiar ecouri întârziate ale realismului "universalilor medievale", precum și elemente din gândirea lui Giorgio del Vecchio, atât de apropiat de concepțile sale și pe care îl prețuia în mod deosebit.

"Criticismul kantian - se știe - nu și-a propus să explice lucrurile prin lucruri, cum sublinia N. Djuvara, ci de a descoperi principiile cunoașterii oricărui obiect de experiență... Aceste principii... aparțin cunoașterii însăși, nu obiectului ei. Ele nu reprezintă prin ele însăși cunoașterea unui obiect, fiind principii pure ale cunoașterii oricărei realități". Djuvara a obsevat că, pe Kant, nu-l interesază actele psihice, ci cele de cunoaștere *în sine*, realizată prin actele noastre psihice și intelectuale, căci "nu mai este vorba de obiectele cunoașterii date, ci de însăși activitatea logică prin care noi le cunoaștem, nu de ceea ce a gândit, ci de gândire". Dar Djuvara dezvoltă ideile kan-

tiene, cărora le dă o interpretare personală. Termenul de "activitate logică", prin care el denumește toate elementele **apriorice** ale cunoașterii, denotă tendință dinamică, direcția de desfășurare, în care răzbăt ecouri ale Școlii neokantiene de la Marburg, care dezvoltase ideea spontaneității creațoare a gândirii.

Științele se orânduiesc, în clarificarea lui Djuvara, într-o ierarhie apropiată de aceea propusă de Auguste Comte: matematică, fizica, biologia, psihologia, sociologia și dreptul, cărora trebuie să li se adauge logica formală, înaintea matematicii, iar după drept, estetică. Dar, în timp ce Comte luase drept criteriu de clasificare a științelor cadrul de complexitate al obiectului și succesiunea lor istorică, gânditorul român are în vedere, în primul rând, articularea planurilor existențiale ale diverselor științe, el considerând că nivelul superior implică și cuprinde întotdeauna planul inferior, dar îl depășește prin adăugarea unui element nou, a unul alt sens, într-o sinteză superioară. Astfel, de pildă, se trece de la sociologie la morală prin imperativul etic, de la morală la drept prin corelația drept-obligație.

Morală și dreptul au, în această ierarhie, un statut esențial diferit de acela al celorlalte științe; științele naturii au ca obiect de studiu existența (**das Sein**), operând exclusiv cu judecăți de constatare și având

ca idee regulativă principiul cauzalității, în timp ce morala și dreptul au ca obiect ideea de datorie, de obligație (**das Sollen**), operând cu judecăți de apreciere și având ca idee ordonatoare principiul libertății.

Morală și dreptul sunt discipline normative, în timp ce celelalte științe sunt științe de constatare. În disciplinele normative întâlnim noțiunile de drepturi și îndatoriri (obligații), ce incumbă persoanelor noștrine de persoană, neputând fi întâlnită decât în aceste discipline, care cuprind ceea ce trebuie ca ele să facă sau să nu facă. Numai în disciplinele normative întâlnim persoane care pot fi subiecte de drepturi și obligații. Aceste discipline, întrucât operează cu scopuri, sunt numite și **teologice**. Pe acest considerent, al scopurilor ca activități propriu-zise umane, ale normativității, se bazează și celebrul **imperativ categoric** kantian: "Acționează astfel încât să întrebuițezi omenirea, atât în persoana ta, cât și în persoana oricui altuia, totdeauna ca scop, niciodată ca mijloc". Principiul unei legislații universale și persoana, concepută ca scop *în sine*, constituie ideea unei "împărații a scopurilor" (**Reich der Zwecke**). Aceste valori, care exprimă cu strălucire tendințele umaniste și iluministe din morală kantiană, le-a închinat și marele nostru profesor investigația, cugetul și simțirea sa. (Va urma)

Când legislația este ambiguă

MUNCA LA NEGRU
atacă
adolescentii

De aproape cinci ani, mai mult de jumătate din totalul șomerilor României sunt tineri sub 30 de ani, iar această pondere crește anual în lunile august și septembrie, când numeroși absolvenți de liceu și de facultate trec direct din cataloagele școlare și universitare în evidența forței de muncă disponibile. Faptul ca atare nu numai că diminuează potențialul cel mai activ al forței de muncă, dar și poate secătui resursele de autoperfecționare profesională și erodează motivația socială a științei de carte.

Alarmat de această stare de lucruri, Guvernul României a adoptat unele măsuri de protecție socială. El s-a oferit să vină în sprijinul agenților economici care angajează tineri absolvenți de liceu și de facultate, acoperindu-le în mare parte sau chiar în totalitate cheltuielile rezultate din salarizarea acestor tineri pe o durată de 6-9-12 luni. După care, specialiștii în protecția socială apreciază că un Tânăr este suficient de integrat socio-profesional încât să poată rezista de sine stătător. Apreciere îndoialnică din moment ce durata stagiaratului profesional, la noi ca și în alte ţări, este de 2-3 ani sau chiar mai mult. Dar subminarea propriu-zisă a acestei aprecieri vine din altă parte.

Anume din faptul că nu puțini agenți economici angajează ascunzător tineri doar atâtă vreme că le sunt subvenționate cheltuielile de salarizare, după care îi disponibilizează. Și-n tot

timpului de lucru al tinerilor între 14-16 ani se stabilește la 6 ore pe zi, fără ca prin aceasta să se aducă o scădere a retribuției". În asemenea condiții, cine să mai angajeze ascunzător tineri cu 6 ore pe zi când șomerii între 20 și 30 de ani sunt cu sutele de mii? Singura posibilitate care le rămâne, în cazul când acești absolvenți de 8 clase ar vrea să muncească, este munca la negru. Când, în urmă cu aproape doi ani, la o conferință de presă a ministrului învățământului, am evidențiat pericolul muncii la negru, rezultat tocmai din această discrepanță de un an, am fost asigurat că aşa ceva nu este posibil, deoarece sistemul învățământului liceal, profesional și complementar din România este astfel conceput încât să-i poată cuprinde pe **toți** absolvenții clasei a VIII-a. Cu alte cuvinte, umbrela protectoare a școlii poate acoperi întregă etapă de vîrstă școlară de (cel puțin) până la 16 ani.

Asigurarea că atare se

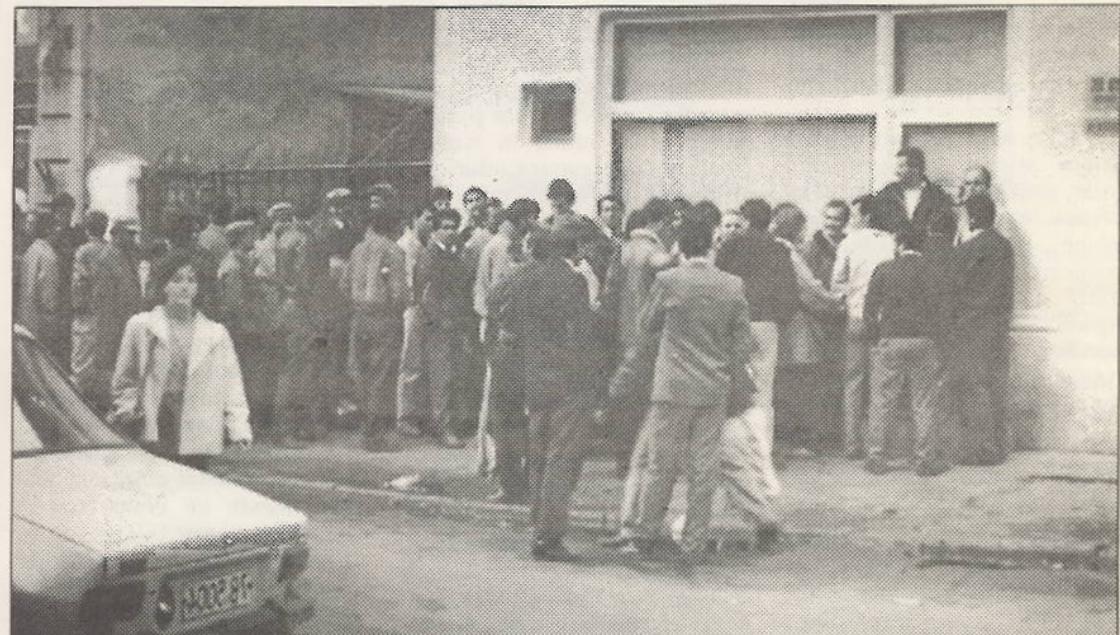
dovedește acum a fi fost o simplă presupușie. Învățământul românesc refuză cu îndărânicie să se supună presupunerilor oficiale. Și nu numai că nu se supune, dar uneori le și contrazice. Iată ce ne arată o situație statistică oficială: la sfârșitul anului 1994-1995 au promovat clasa a VIII-a 304.148 elevi, cu circa 10 mii mai puțin față de numărul celor înscrise în clasa a VIII-a la începutul respectivului an. La aceste pierderi de 10 mii de elevi se mai adaugă încă vreo 20 de mii de elevi, cifră rezultată din diferența între numărul de absolvenți (304.148) și cei ce, la începutul anului următor, 1995-1996, s-au înscris la învățământul liceal, profesional și complementar (circa 285 mii). Așadar, aproape zece la sută din totalul celor înscrise în clasa a VIII-a la 15 septembrie 1994 nu se regăsesc în învățământul postgimnazial la 15 septembrie 1995.

Nu este, s-ar putea obiecta, un procent prea mare. Alte

necazuri au proporții și mai mari. Dar aici nu proporția *în sine* alarmează. Ci faptul că, rămânând *în afara* sistemului de învățământ, tinerii sunt tot mai mult supuși **muncii la negru**. Și că tocmai din acest regim izvorăște amploarea **delincvenției juvenile**. Unul dintre secțoarele în care satul concurează orașul. Și încă un fapt: dată fiind scăderea, tot mai accentuată, a motivației sociale a științei de carte, este posibil ca numărul acestor tineri în derivă să sporească pe viitor. Și din moment ce accesul în învățământul postgimnazial se reduce, nu este firesc să avem în vedere noi posibilități de apărare?

Abia din această perspectivă apare limpede că de important ar fi fost un învățământ general cu o durată de cel puțin 9 ani.

MIHAI IORDĂNESCU

UNIVERSITATEA "SPIRU HARET"

Facultatea de Filosofie și Jurnalistică

Principiul didactic al inițierii "în tainele meseriei": o solidă cultură de specialitate, îmbinată cu exercițiul practic.

În timpul practicii, studenții, împărțiți pe ateliere, "pun în pagină", "în undă" și "vizualizează".

În curând, va apărea un supliment al revistei "Opinia națională", conceput, redactat și editat de studenți, procesat și tipărit în laboratoarele și tipografia Fundației "România de Mâine".

Primul "buletin de știri radio", conceput, redactat și citit de studenți, înregistrat pe casetă, a fost deja ascultat.

Baza materială a Facultății, destinată pregătirii practice în domeniul jurnalisticii, continuă să se dezvolte în cadrul "Laboratorului de informatică", "Laboratorului audio-video" și Tipografiei, care stau la dispoziția studenților.

Pregătirea practică a studenților în perspectiva cerințelor moderne ale profesiei de ziarist

VALERIU RÂPEANU

Anul 1995 a fost unul însemnat în ceea ce privește practica studenților Facultății de Filosofie și Jurnalistică a Universității "Spiru Haret". Nu înseamnă că până atunci această perioadă situată la sfârșitul anului școlar nu dăduse rezultate. Dimpotrivă. Dar de anul trecut prezența "practicanților" în paginile unora din marile cotidiene bucureștene a fost de-a dreptul sesizantă. Timp de câteva săptămâni, semnătura studenților care absolviseră cei dintâi ani de studii nu mai era nici o întâmplare, nici o raritate. Unii au rămas colaboratori permanenti, alții au fost angajați în redacțiile ziarelor unde au făcut timp de trei săptămâni practică.

Anul acesta însă practica a căpătat cu totul altă dimensiune și aceasta pornește de la dotările moderne ale Universității "Spiru

Haret": Laboratorul de informatică și cel audio-video. Ceea ce permite încă din primul an o pregătire complexă, adecvată cerințelor de astăzi ale unui ziarist. Deci, în cele două laboratoare, timp de trei săptămâni studenții din anii I și II au început să lucreze intens, descifrând "tainele" calculatorului, ale aparaturii audio și video. Cu o zi înainte de a redacta acest articol am "ascultat" (nu "audiat" cum din slobism se spune astăzi) primul "buletin de știri" conceput, redactat și citit (nu "lecturat") de studenții facultății noastre. Aș vrea totuși să spun că nici în timpul anului cursurile de jurnalistică ale facultății nu sunt concepute ca o înșiruire de reguli, generalități, principii, ci ca laboratoare, fie că e vorba de întâlnirea cu marile texte ale jurnalisticii românești pe care un

absolvent de liceu nu le cunoaște și fără de care nu se poate concepe o inițiere în "tainele" meseriei, fie că e vorba de genurile presei la care se solicită contribuția imediată a studentului. Acum, în timpul practicii, studenții "pun în pagină", "în undă" și "vizualizează". Interesul lor pentru această formă de practică s-a dovedit a fi major.

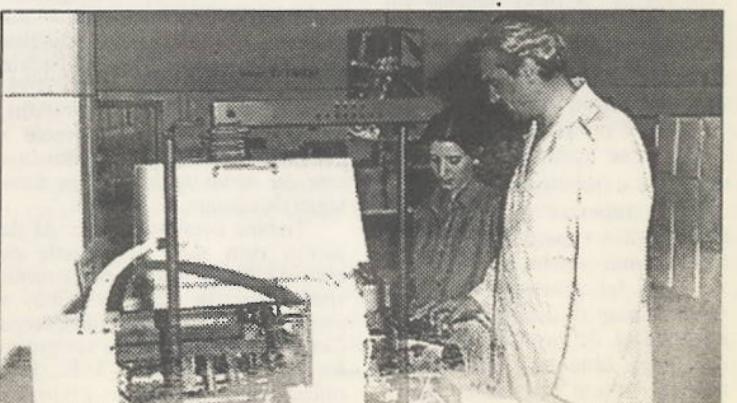
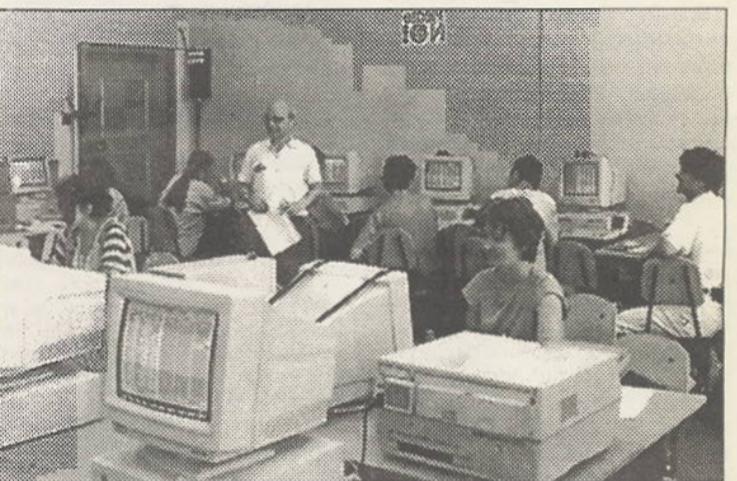
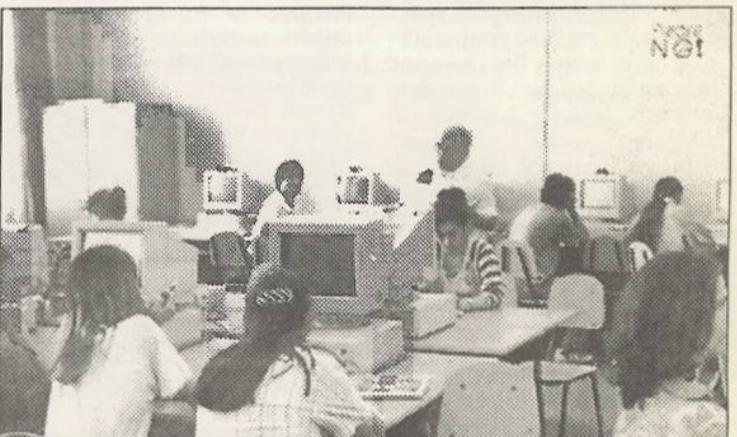
Tot în această perioadă s-au pus bazele alcăturirii unor suplimente ale revistei "Opinia națională" scrise de studenți. Împărțiți în "ateliere", studenții au pornit la alcătuirea acestor numere sub îndrumarea profesorilor. Ce s-a urmărit? În primul rând, înălțarea tuturor locurilor comune, a formulelor, a şabloanelor, pornind de la "ideea" fiecărui număr, trecând prin metodele de investigație, până la redactare. Și, desigur, s-a urmărit acel contact direct, nemijlocit, imediat cu viața, cu realitatea atât de diversă, atât de

surprinzătoare. Am vrut să elimină încă de pe acum complexele, timiditățile în abordarea omului de pe stradă, în investigarea realității, în aşa fel încât viitorul ziarist să înfrunte toate abaterile și să cunoască toate capcanele meseriei. Am ales formula modernă: toți participă începând cu alcătuirea sumarului, la care fiecare a venit cu ideile lui, cu "capitalul" lui de experiență și până la discutarea "anchetelor".

Și în sfârșit, nu a fost părăsit nici în acest an ceea ce se începuse și cu rezultate atât de bune în anii precedenți: practica la câteva din principalele cotidiene din Capitală. Tocmai rezultatele la care ne referim "au deschis ușile", și de data aceasta,

pentru studenții Universității "Spiru Haret". Și, deși n-am ajuns la sfârșitul perioadei, ce putem spune e faptul că perioada de "aclimatizare" a fost cât se poate de scurtă, semnăturile studenților apărând încă din prima săptămână de practică.

Ce putem spune e faptul că practica studenților Facultății de Filosofie și Jurnalistică a Universității "Spiru Haret" a avut în vedere articulațiile profesiei, pregătirea din perspectiva cerințelor moderne ale profesiei, o apropiere nemijlocită de realitatea cotidiană, o abordare tinerească inedită a diversității unei vieți ale cărei "taine" ei încep să le pătrundă încă de pe acum.

Strategii și limite ale comunicării

(Continuare din pag. 1)

Drum care, cum se știe, este însoțit de multe pierderi datorate "mersului în gol", susținut și încurajat de abordările unilaterale, partizane, ca și de absența sau "imaturitatea" experienței.

Așa dar, ce constată autoarea franceză analizând "unele puteri de influență difuză", mai ales atunci când trece concret la examinarea forței sau puterii imaginii mediatici în politică? Punându-și întrebarea, evident retorică, dacă nu este de o claritate limpede că puterea și acțiunea mijlocelor moderne de informare (în spate, imaginea, televiziunea) "au produs veritabile mutații în Cetate", sub "domnia imaginii" și a "se-ducției spectacolului permanent", pornindu-se de la anumite strategii, autoarea emite ideea că "o adeverărată teatralitate guvernează astăzi viața cotidiană"¹, invadată de imagini, cu tot ceea ce ele presupun, sub aspectul influenței de tip magic. Este adusă în discuție și opinia cunoscutului sociolog al politicii, Georges Balandier, potrivit căruia tocmai din motivele amintite politica apare și se manifestă pe scenă. De altfel, conceptul de "scenă politică" a devenit ușual în ultimele decenii, deși expresia "lumea întreagă este o scenă" i se atribuie lui Shakespeare.

Demonstrația teoretico-istorică a autoarei franceze se desfășoară în jurul constatării că existența socială, guvernată în trecut de anumite idei și destine politice, este supusă sau subjugată astăzi de normele spectacolului, "temă bine cunoscută" - se scrie în carte - fiind necesar a preciza că, mai ales în politică, "sistemul stelelor", adică al "actorilor scenei politice" semnifică "primatul imaginii în raport cu noțiunea, prezența sensibilă (vizibilă) în raport cu conceptele".² De aici și concluzia că, într-un asemenea context, conținutul mesajului este mai puțin important decât forma; imaginea, personajul, creatorul de evenimente trecând în "prim-plan", încă tocmai aici se măsoară și se evaluatează puterea televiziunii; imaginile, "ceea ce se vede" devin, pentru telespectator, chiar substanța politicii. Astfel că, în mod paradoxal, informația și comunicarea, în loc să anime, anesteziază viața politică, oferind seducției forță și capacitate de acțiune.

Este ceea ce constată și Georges Balandier în *Puterea pe scenă* când scrie, între altele, că multiplicarea și răspândirea largă a mijloacelor moderne de comunicare "au modificat în profunzime modul de producere al imaginilor politice", acestea putând fi fabricate "în număr mare, cu ocazia unor evenimente sau de circumstanță, care nu au în mod necesar un caracter excepțional". Acestea acumulează, datorită mijloacelor audiovizuale, presei ilustrate și afișelor, o forță de "revărsare publică și o prezență care nu se regăsesc în nici o societate a trecutului".³

Prin repetare până la satuраție și prin rupere din context, fără a mai vorbi despre prezentarea lor tendențioasă, asemenea imagini dau aparență de realitate și de nouă reale. Se știe prea bine că tocmai asemenea "rețete" de fabricare a

imaginilor au fost folosite în diverse ocazii de după decembrie 1989, cum ar fi prezentarea românilor Cosăru drept "victima maghiară" în focul evenimentelor de la Târgu Mureș sau "alimentarea" Occidentului cu chipuri și gesturi de handicapăți și cerșetori sub eticheta de "imagini ale României".

Pe de altă parte, cum avizează același Balandier, "tehniciile audio-vizuale de care dispune puterea permit o dramatizare (teatralizare) permanentă",⁴ scena magică a ecranelor de televiziune arătând cum politica sau arta spectacolului bine pus în scenă (opinia publică și amintește de nenumăratele "scenarii" ale evenimentelor din decembrie 1989) declanșează

mecanisme și reacții psihosociale cu grijă "prestabilite". Este ceea ce constată și autoarea franceză când afirmă că mijloacele moderne de informare "creează" evenimentul, modelând oamenii politici și "acreditează" o anumită actualitate sau realitate, generând informații și o istorie imediată, inventând o parte a vieții sociale și politice. Dar această posibilitate, indiferent de strategii, are și limitele sale.

1) Jacqueline Russ, *Les théories du pouvoir*, L.G.F., Paris, 1994, p. 223.

2) Ibidem.

3) 4) Georges Balandier, *Le Pouvoir sur scènes*, Balland, Paris, 1992, p. 109-110.

La porțile Uniunii Europene Managementul integrării (II)

Prof.dr. EMIL MIHULEAC

Strategia națională de pregătire a aderării României la U.E. se prezintă ca un **produs național**, rod al activității Comisiei de elaborare, obiectivul esențial fiind promovarea unei politici care pun accentul pe eforturile proprii și pe cooperarea internațională, în măsură să ridice standardul de trai al întregii populații.

În Strategie, punctul-cheie este **intrarea în Europa odă cu ceilalți asociați**, nu ca o țară de "mâna a doua", nici subordonată sau la mâna altora; aceste principii trebuie să susțină perseverența de către toate forțele din țară. Aderarea trebuie să ducă la o creștere și diversificare a economiei, făcând ca România să prospere, să-și mențină suveranitatea și demnitatea națională. Această aderare se impune nu numai în domeniul economic, ci și în cel politic, privind nu numai drepturile omului, ci și datorile lui; ea presupune conștientizarea la nivelul maselor, fără participarea acestora democrația neputând fi concepută.

Strategia de pregătire este un proiect deschis; el poate fi completat, îmbunătățit în pas cu efortul Uniunii Europene, prin noi Cărți Albe, prin afirmarea unor noi reper.

Strategia națională de aderare este însoțită de studii de fundamentală - orizontale și sectoriale -, de proiecte de ansamblu în care sunt înscrise propunerile concrete pentru armonizarea, în fapt, a diferitelor tipuri de tranziții, delimitate conceptual. De asemenea, au fost întocmite monografii teritoriale și ale localităților, ca sprijin în elaborarea unor politici regionale bine gândite, care să pornească de la interesele cetățeanului, ca și monografii pentru 700 de unități mari: industriale, agricole, cercetare-proiectare, cultură, învățământ, folosite în elaborarea Strategiei, ca și alte lucrări de importanță maximă vizând definitivarea obiectivelor strategice pentru perioadele 1996-1999, 2000-2004, 2005-2025, anechete în rândurile tinereturui, colecția "Tezaur", prezintelele - elaborare cătă a funcționat Comisia -, care au servit la întocmirea Strategiei de aderare.

Trebuie continuante o seamă de lucrări cum sunt: programele de armonizare legislativă pe domenii specificate în Cartea Albă a pregătirii țărilor asociate din Europa Centrală și de Est pentru integrarea lor în piața internă a U.E.; lista obiectivelor strategice prioritare

pentru perioada 1996 până după 2004; studiile privind conceptul de planificare adecvată economiei de piață; cadrul societal de convergență a partenerilor sociali; pregătirea inventarierii economiei naționale; micromonografii pe municipii, orașe, comune; testarea opiniei tinerilor cu privire la procesele de aderare a României la U.E., la Cartea Albă, **Economia și societatea românească la începutul secolului XXI**.

Esențial în economia românească este, după părerea noastră, înfruntarea a trei tendințe: **prima** - cea care produce decalajele de productivitate între România și țările avansate de-a lungul secolului XX; **a doua** tendință seculară - aceea de a "măciuna" clasa mijlocie. Ambele au determinat ca România să se afle, perioade îndelungate, în situația de a fi decuplată de la circuitul de valori în spațiul general european. **A treia** tendință - tot seculară - privește integrarea noastră în Europa, aflată între complexul izolării și teama absorției, cu alte cuvinte, riscuri și șanse, deopotrivă, de la domeniul artei la cel al religiei. Oricare costuri ar comporta, integrarea, în ansamblu, este un avantaj, care ține de asigurarea identității naționale, printr-o largă deschidere internațională, aderarea la U.E. fiind, totodată, un punct esențial al solidarității naționale.

Astfel, redresarea generală a României se decide acum, prin activitatea nu numai parlamentară și guvernamentală, ci și a forțelor politice; societatea civilă, în primul rând, trebuie să ofere un suport sigur acțiunii de integrare. În fiecare domeniu se disting "măsuri-cheie", de ansamblu, aplicabile, care, la rândul lor, se aplică în mai multe etape.

În ceea ce privește învățământul, educația, este vorba, în primul rând, de proiectul **multilingv-multilimbaj**, care implică învățarea, de către întreaga populație (generațiile active), a cel puțin două limbi străine (scris, citit, vorbit); însușirea limbajului calculatoarelor, iar prin sistemul școlar, a două-trei limbi artistice; găsirea căilor potrivite pentru ca absolvenții învățământului general obligatoriu, care nu urmează liceul, să poată continua cunoașterea limbii și civilizației române. Aceste direcții de acțiune, la un loc, ar putea constitui un **factor esențial al păstrării identității naționale în contextul largirii integrării europene**, un factor esențial de relansare, pe o bază structurală, a economiei, de însă-

năștere a climatului social, România urmând să fie nu doar un partener acceptat, ci și de dorit în Uniunea Europeană.

Scoala - în sensul cel mai general - poate reprezenta, credem, mijlocul ideal al decelării deciziilor optimale la scară socială. Ea îndeplinește condițiile necesare pentru transformarea preferințelor individuale în unele convertite: competență, creativitate, motivație informațională, obiectivitate, democratismul dezbatelor, cointeresare - toate acestea prin contribuția scolii. Avem în vedere gradul de cuprindere integrală a populației în condițiile învățământului permanent, rețeaua distribuită descentralizat în teritoriul, cătă și gradul de pregătire a corpului profesoral.

In acest context, se impune, cu prioritate, ca fiecare instituție de învățământ să înceapă cu universitățile, să ia măsuri pentru o cătă mai largă informare a cadrelor didactice, chemate să se documenteze cu privire la partea ce le revine în legătură cu aderarea și integrarea.

În planurile de învățământ, programele analitice, în prelegeri și în întreaga activitate didactică și de cercetare științifică se cer a fi introduse informațiile necesare, transferate sub formă de cunoștințe. Este important, totodată, să se

elaboreze lucrări, prin contribuția cadrelor universitare, cu tematică din acest domeniu, să se aprofundeze, prin studii, sarcinile ce revin în acest sens facultăților și catedrelor, organizându-se mese rotunde, seminarii, simpozioane și alte manifestări științifice.

Considerăm că este datoria noastră să manifestăm inițiativă. Universitatea "Spiru Haret" are, până în prezent, opt facultăți care au obținut autorizația de funcționare provizorie și vor mai fi, desigur, și altele. Avem tot ce ne trebuie, avem editură și revistă proprii; să nu aşteptăm ca alții să înceapă și noi să-i urmăm; să fim noi primii, pentru că avem această capacitate, prin Fundația "România de Mâine", aducându-ne astfel contribuția activă la construirea Europei viitoare.

Este vorba, aici, de o **problemă de management strategic și pre-vizional**. Intrarea în învățământul secolului XXI se pregătește acum, iar mai târziu va fi imposibil să o facem. Putem beneficia de existența și experiența Uniunii Europene și a statelor membre. Desigur, nu există un model unic și o asemenea experiență, nici nu se poate repeta, nici transplanta sau imita; în acest sens avem destule învățăminte din cele petrecute în urmă cu o jumătate de secol.

Mașini moderne în Tipografia Fundației „România de Mâine”

UNESCO

(Continuare din pag. 1)

De altfel, așa procedeaază de decenii alte țări și rezultatele obținute sunt importante și evaluabile.

În acest sens, jin să menționez că în cei patru ani (martie 1990 - martie 1994), că am fost secretarul general al Comisiei naționale pentru UNESCO, am urmărit să revigorez funcția cultural-politică atribuită prin Constituția UNESCO-ului acestor structuri naționale. Remarc că satisfacție faptul că în aceeași direcție s-au orientat atât Delegația permanentă a României pe lângă UNESCO, condusă cu talenți și ingeniozitate de ambasadorul Dan Hăulică, că și noua conducere a Comisiei după anul 1994.

În anii la care mă refer, Comisia s-a deschis față de alte Comisii naționale și față de intelectualitatea țării și, în același timp, primea sprijinul multor universități, cercetători și oameni de cultură remarcabili din țară și din străinătate. Au jinut să viziteze Comisia celebră soprăna Mariana Nicolescu și criticul de artă dr. Radu Varia. Oameni de litere ca Marin Sorescu, Laurențiu Ulici sau Eugen Simion erau sprijinitori consecvenți ai Comisiei. De altfel, din inițiativa și cu sprijinul acad. Eugen Simion s-a constituit **Comitetul Național pentru Decentrul Mondial al Culturii**. Acad. prof. Virgiliu Constantinescu, în acea perioadă președinte al Conferinței Naționale a Rectorilor, a fost principalul organizator și animator al importanței Conferințe Internaționale a Universităților, organizată de UNESCO la Sinaia, în luna mai 1992. Peste o sută de universități din toate continentele lumii au dezbătut nu numai problematica reunii - Autonomia universitară -, ci

au cunoscut deopotrivă preocupări și realizări economice românești, calități ale studențimii noastre, muzee din București, Sinaia și din imprejurimile ei. Mihai Negulescu (Rompres), David Reu (TVR) și mulți alții deveniseră adevărați colaboratori ai Comisiei.

Cu toate aceste inițiative și eforturi, România nu dispune de o politică bine gândită și finanțată pentru folosirea acestei excepționale platforme internaționale denumite UNESCO, altfel spus, nu folosește în mod sistematic și eficient structurile naționale și internaționale la care m-am referit în scopul de a se face mai bine cunoscută în lume și de a-și atinge telurile culturale, științifice și politice urmărite. De altfel, această observație o făceau și o fac unii dintre reprezentanții Uniunii Europene sau ai Agențiilor ONU-lui care ne cunosc și doresc să ne ajute.

Încrezut de experiența altor țări și de îndemnurile unor colegi din sistemul Națiunilor Unite am introdus în ultimii ani în unele școli experimentale modulul "Un Curriculum pentru Europa de mâine", iar în Universitățile de Stat din Iași și București și în Universitatea "Spiru Haret" tema "Problematice lumii contemporane și diversele ei abordări". Rezultatele obținute mă îndeamnă să propun forurilor competente să aibă în vedere aceste noi tipuri de conținuturi, atunci când regădesc programele școlare sau universitare și să întrețină un sistem permanent de schimburi de elevi și studenți aparținând școlilor asociate la UNESCO și cluburile UNESCO, vizând nu numai țări ale Europei, ci și state cum sunt Japonia, China, Singapore, Egiptul, Tunisia.

PUNCTE DE VEDERE

**Spre ce fel
de societate
ne îndreptăm?**

OPORTUNITATEA IDEII DE MODEL

Prof. dr. MIRCEA NICOLAESCU

Evocarea unui model al societății ce trebuie edificată în statele ce au cunoscut experimentul totalitar centralizat comunista, inclusiv în România, nu este nici întâmplătoare și nici de circumstanță, ci relevă nevoie de perspectivă, de strategie organizată, care să ajute la soluționarea unitară a problemelor extrem de complexe ale reconstrucției, pe temelii noi, a ansamblului sistemului politico-economic și cultural. Incertitudinile generate de ineditul reconstrucției întregului angrenaj social, pe temeli democrației și economiei de piață, ca și stringența unui obiectiv care să solidarizeze interesul și eforturile tuturor membrilor comunităților naționale în acțiunea de realiniere a statelor din Centrul și Estul Europei la cursul firesc al civilizației au alimentat, în bună măsură, discuția asupra "modelului".

Poate fi, însă, vorba de "modele", într-o asemenea acțiune de mare răspundere? Fără îndoială, posibilitatea existenței unui model-ideal ar justifica asemenea speranțe. Dar numai în parte, pentru că ceea ce este, astăzi, societatea occidentală dezvoltată, inclusiv cea europeană, exprimă maximum de eficiență economică și socială, realizat până în prezent de omenire, ca urmare a condițiilor istorice și a capacitaților orânduirii capitaliste de a receptiona mesajele revoluției tehnico-științifice, de a soluționa problemele globale sub semnul, nelipsit de multiple contradicții, al democrației, economiei de piață și dreptului umanitar. Într-o epocă de profunde schimbări, mai alerte ca oricând, însăși lumea occidentală, în drumul ei spre societatea informatizată, spre o nouă civilizație, se găsește în fața unor sfidări, sociale mai ales, cărora încearcă să le găsească răspuns prin noi modalități de gestiune politică și economică, nu numai în cadrul național, dar și prin integrare zonal-continentala.

Își așteaptă încă răspunsul marile intrebări privind infățișarea societății începutului de mileniu spre care omenirea se îndreaptă.

Este discutabilă, de asemenea, acceptarea unui model-schemă pentru tranziție, ca proces: și la noi, s-a vorbit de un "model spaniol", de un "model portughez", chiar de unul "chilian"; mai frecvent, a fost amintit un model "suedez", atractiv, îndeosebi, prin modernitatea și sistemul său, foarte avansat, de securitate socială. În genere, ideea "modelului" provoacă repulsie în opinia publică românească prin amintirea consecințelor, încă neșterse, ale stereotipului la care am fost obligați să ne raportăm aproape o jumătate de secol, ca urmare a incluziei țării noastre de o anumită parte a "cortinei de fier", prin hotărările marilor puteri învingătoare în al doilea război mondial. Dar chiar și înainte de război, gândirea politică română

nească nu a agreat ideea "modelului". "Români - spunea Nicolae Titulescu, în 1936 - vor să toarne ei tiparul propriu lor vieții naționale și sunt foarte sensibili la gândul că, făcând ceea ce fac, s-ar putea crede că imită pe cineva".

Acceptarea unui "model" al tranziției luat din lumea capitalistă este, din capul locului, antiistorică, pentru că ignoră deosebirea fundamentală dintre "tranzită" spre societatea informatizată a societății occidentale capitaliste și cea a statelor ce au făcut parte din aşa-zisa "lume a două". Tranzită postcomunistă are de rezolvat ceea ce lumea occidentală nu a fost nevoie să facă, și anume înlocuirea unei orânduiriri, a unui tip de reproducție socială rigidă, instaurată forțat, dictatorial, bazată pe proprietatea de stat, planificată, centralizată, pe statul totalitar, printr-un alt tip de dezvoltare - continuă, susținută, întemeiată pe proprietatea privată, pe economia de piață concurențială, pe libera inițiativă. Or, nici una din căile de referință din Occident, adesea invocate ca model, nu a trăit un asemenea experiment, nu a trebuit să rezolve malformațiile provocate în societate de experimentalul comunista, cât și de marile deraglii, daune și blocaje pricinuite apoi de "decompresiunea post-comunistă". "Tranzită" în Spania, Portugalia a fost parțială: ea s-a referit numai la regimul politic; în plus, și aceste țări, ca și Suedia, au fost scutite de pierderile umane și distrugerile provocate de cel de-al doilea război mondial. Cât privește "tranzită" din Chile, este vorba de o anumită evoluție de la societatea postcolonială spre cea modernă, dar care nu a fost ferită de perioade de dictatură militară, specifice, de altfel, realităților neocoloniale sud-americane.

Similitudini mult mai largi există, în ce privește "tranzită", între fostele state socialiste și cele apărute prin dezagregarea Uniunii Sovietice. Toate aceste state au trebuit să "refacă" dialogul cu progresul mondial și să scoată, în același timp, de sub servitul dogmatismului comunista structurile mentale și materiale ale societății, instituțiile sale, să edifice noile structuri, valorificând "convergențele de sistem" și prin reconstrucția națională a economiei, în primul rând, și a relațiilor cu restul lumii. Dar, și în această privință, valabilitatea unui model pentru toți, inclusiv pentru țara noastră, are limite evidente, determinate de o seamă de condiții concrete, geoeconomice, politice și chiar istorice.

Nu se poate ignora, în primul rând, faptul că, datorită vicisitudinilor istorice, în greul drum al tranzităi spre democrație și economia de piață, poporul român este prezent pe harta continentului, în mod nefiresc, prin două state independente și suverane, deopotrivă recunoscute, ca enti

tăți diferite, de comunitatea internațională. Uneori, se evocă experiența reunificării națiunii germane; se ignoră, însă, elementul esențial, și anume acela că ideea unei singure "națiuni germane" a fost permanent întreținută vie, iar acordurile intergermane au statornicit, cu mult înainte de reunificare, relații economice cu totul deosebite între cele două state germane, prin intermediul cărora fosta R.D.G. a beneficiat de un sprijin deosebit din partea guvernului de la Bonn, fiind, cum bine s-a spus, în situația de membru "nedeclarat" al Pieței Comune. În plus, tot ca o situație unică, tranzită din fosta R.D.G. s-a bucurat de aportul investițional de mai bine de un miliard de mărci vest-germane, deși era vorba de cea mai dezvoltată economie din fostul sistem socialist. Sunt și alte particularități, datorate, de exemplu, caracterului violent al "revoluției din România", ca și atenției, evident mai mari, de care se bucură, în lumea occidentală, statele "Grupului de la Vișegrad", modului în care acestea și-au construit și întreținut o imagine mai favorabilă pe lângă cancelariile statelor din Vest, unui an-

uit avans al lor pe calea tranzităi, a reformei în special, începute înainte de 1989. Nu trebuie ignorat nici efectul negativ indiscretabil pe care l-au avut, asupra tranzităi românești, zarva întreținută în cercurile europene, și nu numai, în jurul așa-zisei probleme a drepturilor minorității maghiare, condiționarea ori chiar întârzierea acceptării noastre în comunitățile occidentale integrate și a asistenței financiare promise.

Fără îndoială, "strategia aderării" la Uniunea Europeană, pe care au elaborat-o țările candidate, pe temeiul îndrumarului metodologic întocmit de autoritățile comunitare, asigură orientarea politicilor tranzităi în fiecare țară. Dar esențial rămâne efortul propriu național, în cadrul istoric este definit de comunitatea de teritoriu, de cultură și limbă, economică și statală, ceea ce desigur, nu exclude o mai atentă studiere, atât a experienței celorlalte țări aflate în tranzită, dar și a statelor dezvoltate, a practicilor de pe alte meridiane și zone aflate în plin progres.

nesupunere și alte acte grave de îndisciplină, pericolul unei lovitură militare, revoltă etc.).

2. Insecuritatea socială, determinată de întinderea și amploarea acțiunilor revendicative și manifestărilor violente de nemulțumire, ca efect al creșterii ratei somajului, scăderii accentuate a puterii de cumpărare, lipsei acute de locuințe sau prețului ridicat al acestora, sporirea alarmantă a corupției, speculei și a celorlalte forme de infracțiune - tâlhărie, violuri, înșelăciune etc. etc.

3. Insecuritatea ecologică, cauzată de continua și grava deteriorare a mediului înconjurător (defrișarea irresponsabilă a zonelor împădurite, poluarea atmosferei, în special radioactivitatea, apelor, solului și subsolului, inclusiv prin deversări sau depozitări de deșeuri radioactive și altele, lipsa amenajărilor cursurilor de apă pentru prevenirea inundațiilor catastrofale etc.).

4. Insecuritatea agro-alimentară (criza de produse agro-alimentare de strictă necesitate, secete și/sau ierni prelungite, insuficiență sau absență sistemelor de irigații, insuficiență apei potabile, restrângerea continuă a suprafețelor agricole, folosirea abuzivă și irresponsabilă a produselor chimice - îngrășăminte, antidiunători etc. -, calamități naturale ori provocate, repetate etc.).

5. Insecuritatea informațională, care poate cauza imense prejudicii sistemului de siguranță națională, sistemului bancar, cercetării științifice, economiei etc.

6. Insecuritatea față de crima organizată (acțiuni teroriste, trafic de arme, stupefante, substanțe radioactive s.a.).

7. Insecuritatea culturală, determinată de acțiunile împotriva patrimoniului național (vestigiilor istorice și opere de artă, manuscrise rare și ediții Princeps distruse, vătămate, furate, ori falsificarea acestora etc.), racolarea masivă a valorilor umane - creatori, cercetători, inventatori, producători.

8. Insecuritatea democratică și a drepturilor omului, amenințată de acțiuni și măsuri extremiste, manifestări cu profund caracter dictatorial-totalitar, incitări fățuie la nesupunere civică și la nerespectarea legilor și statului de drept, activități irredentist-rezisioniste, de ură și intoleranță etnică și rasială, încălcarea gravă a drepturilor fundamentale ale omului s.a.

Elemente sectoriale ale insecurității le regăsim cu inerente particularități - ca dimensiune, grad de periculozitate și diversitate - în cvasitotalitatea țărilor. De aceea, și lupta împotriva celor cu întindere și efecte transnaționale cere o concepție unitară, coerentă și solidară de acțiune din partea comunității internaționale. În aceste condiții, conceptul de securitate internațională implică - în opinia noastră - un sistem încheiat, care să încorporeze toate formele de securitate sectorială: politică-militară, socială, ecologică, alimentară, informațională, cultural-științifică, democratică și a drepturilor omului, inclusiv demographic. Este, credem, datoria tuturor factorilor implicați în procesul de evaluare periodică a evoluției societății umane, interne și internaționale, să purceadă cu înțelepciune și responsabilitate la cuneta examinare plurisectorială și să propună/adopte măsurile ce se impun. Cu cât o vor face mai repede și eficient, cu atât va fi mai bine.

INSECURITATEA SISTEMULUI ACTUAL DE SECURITATE

*Suța de insecuritate
proprietății
societății contemporane*

MIRCEA MANEA

Actualul concept privind securitatea statelor a devenit vetust, după părerea noastră, și nu mai corespunde etapei de dezvoltare a omenirii de azi și de mâine. Atât conceptul securității naționale, cât și cel al securității internaționale se cer revizuite din temelii, cu cea mai bună credință și maximă responsabilitate, de către factorii de analiză și decizie politică.

Întrepătrunderea și conexiunea tot mai accentuată dintre cvasitotalitatea componentelor vitale ale fenomenelor negative din societatea umană și universal încunjurător impun, cu necesitate, credem, un nou concept, o nouă filosofie, mai închegată și cuprinzătoare, a ceea ce am putea numi securitatea multilaterală sau securitatea complexă.

Tratarea sectorială a problemei securității este desuetă și contraproductivă, dacă nu chiar prejudiciabilă și periculoasă, mai ales astăzi, când tot mai multe probleme majore ale devenirii umane cer abordări, răspunsuri și soluții la scară mondială; este vorba de probleme esențialmente transnaționale, cum ar fi: protecția mediului încunjurător, prevenirea și anihilarea crimei transnaționale (acțiunile teroriste, traficul ilegal de arme, substanțe radioactive și stupefante, spălarea banilor murdar, falsificarea de devize), lupta contra SIDA și a cancerului, securitatea demografică și altele. "Fenomenul de globalizare poate fi purtător de amenințări și generator de neliniști - aprecia, la începutul anului 1995, secretarul general al ONU -, deoarece economia mondială comportă numeroase pericole, printre care cel de distrugere a legăturilor tradiționale de solidaritate, de marginalizare a relațiilor politico-economice ale

țărilor, ba chiar a unor regiuni întregi ale planetei, adâncind, deci, și mai mult, prăpastia dintre bogăți și săraci".

Această evoluție în viața societății internaționale obligă la reconsiderarea conceptului de securitate, limitat, până nu de mult, la crearea unui sistem de relații între state, care ar exclude, pentru totdeauna, actele de agresiune, de folosire a forței și a amenințării cu utilizarea acesteia, amestecul în treburile interne ale statelor, ar garanta fiecărui independentă și exercitarea drepturilor sale suverane, ar asigura soluționarea, prin mijloace pașnice, a tuturor problemelor litigioase dintre ele.

Noua situație cere, în opinia noastră, o nouă viziune, mai complexă, asupra conceptului de securitate, căruia, pornind de la realitate, se impune să-i adăugăm și alte dimensiuni, desigur, într-o strânsă conexiune cu cea politică-militară, pentru a oferi fiecărui stat și comunității internaționale, în ansamblul său, instrumentul antidot, cel mai sigur, de apărare împotriva oricărui amenințare.

Securitatea națională trebuie să fie acel complex de măsuri care să îlbă capacitatea efectivă de a preveni și apăra statul și, implicit, poporul respectiv, împotriva oricărui amenințare gravă, venită dinlăuntru și/sau din afara țării.

Din această categorie de amenințări grave fac parte, în principiu și diferențiat de la stat la stat:

1. Insecuritatea militară (acțiuni agresive urătoare de cercuri interne și/sau externe, stare de nemulțumire generalizată în armată sau numai în anumite eșaloane ori categorii de personal,

SPIRITUL DREPTĂȚII

împotriva violenței istoriei

La aniversarea Tratatului de bază de la Trianon (4 iunie 1920)

"O stare de lucruri chiar milenară nu are temei să dăinuiască mai departe când s-a constatat că e contrarie dreptății..."

Dr. AUGUSTIN DEAC

În toamna anului 1918, lupta de veacuri a popoarelor asuprile din întreaga monarhie Austro-Ungară cunoasăte apogeul. Prin declansarea revoluțiilor de eliberare națională ale acestora, dubla monarchie se destramă, popoarele asuprile - român, slovac, croat, sărb, polonez, italian și.a., ca de altfel și cele ungari și austriaci, hotărându-și de sine stătător și pe baza principiilor democratice ale epocii în ce cadre statale doresc să trăiască. La 1 decembrie 1918, Marea Adunare Națională Constituentă de la Alba Iulia, compusă din 1228 de deputați aleși în toate circumscripțiile electorale ale Transilvaniei, hotărâște unirea acestei străvechi provincii românești cu țara-mamă România. Acest act istoric fundamental a fost acămat de aproape 200.000 de români, veniți din toate colțurile țării, animați de dorința nestrămutată de unire a tuturor românilor într-un singur stat național unitar.

Conferința internațională de pace, întrunită la Paris după sfârșitul primului război mondial, a consfințit prin Tratatul de bază de la Trianon, din Complexul Versailles-ului, semnat la 4 iunie 1920, destrămarea și de drept a Ungariei dualiste așa-zisă a Sfântului Ștefan, căci ea fusese descompusă, de fapt, încă în toamna anului 1918, recunoșcând apartenența Transilvaniei la România și fixând frontieră dintre Ungaria și România pe cea existentă și astăzi.

În realismul său caracteristic, președintele Conferinței internaționale de pace, G. Clemenceau sublinia importanța deosebită a tratatelor de pace de la Paris în ansamblul lor, remarcând faptul că pentru prima dată ele au căutat "să instaureze concepții începătoare de drept, în raporturile dintre popoare, aruncate unele asupra altora, timp de secole, de debordările violente istorice".

La rândul său, marele patriot român Take Ionescu, dezvoltând această lucidă și realistă idee, aprecia că "tratatele de la Paris au revoluționat teoria și practica formațiunilor statelor, a transferului de suveranitate asupra unui teritoriu, punând la baza lor comandamentele principiilor naționalității, împărtășind adică concepția, scumpă marei majorități a popoarelor, că națiunea prin expansiunea-i teritorială, trebuie să fie formula vie a frontierei".

Așadar, creând o nouă ordine internațională, profund democratică, în ton cu principiile expuse de președintele SUA, W. Wilson, urmărind instalarea supremaciei dreptului în relațiile dintre state. Tratatul de la Trianon a recunoscut popoarelor din Bazinul dunărean dreptul de a-și avea statele lor naționale până unde se întindea naționalitatea lor. Astfel, Tratatul de la Trianon a stabilit, pe bună dreptate, că națiunea ungării își are întinderea ei etnică doar în spațiul cucerit cu o mie de ani în urmă de către triburile migratoare ungare conduse de Arpad, fixându-i hotarele pe această bază, pe cele actuale. În același timp, Tratatul de la Trianon a confirmat dreptul românilor asupra Transilvaniei, nu numai din punct de vedere istoric, ci și pentru faptul, deosebit de important, că ei reprezentau, din vechime, marea majoritate a acestei străvechi provincii românești.

De altfel, numeroși mari oameni politici și de știință unguri, încă înainte de primul război mondial, au corespondut și stabilit efectiv granița etnică, lingvistică dintre români și unguri, pe chiar frontieră recunoscută la Trianon, iar unii dintre aceștia, cercetând mai atent realitățile etnice, o mutau mai la Vest de ceea actuală, deci în favoarea românilor.

Tocmai înănd seama de asemenea realități istorice consemnate în tratatele

de pace internaționale, același Take Ionescu sublinia că acestea "merită să trăiască". Și într-adevăr, pe baza dreptului internațional, consfințit la Trianon, Trianon-ul trăiește și astăzi. Neputând ataca direct temeinicia, legitimitatea revoluțiilor, ca și însărcinările popoarelor asuprile din fosta Ungarie dualistă, în toamna istoricului an 1918, de eliberare de sub dominația ei, deși în această privință au fost numeroase încercări, politicienii budapestani s-au străduit, încă în timpul definitivării tratatului dintre Ungaria și vecinii săi, și de atunci până astăzi nu au renunțat, să-l conteste sub pretextul că Areopagul Internațional ar fi "impus" Ungariei "o pace nedreaptă", că Tratatul de la Trianon a avut la bază ideea de pedeapsă, care, chipurile, a "mutilit Ungaria" de odinioară, că Tratatul a fost un "dictat și nu o pace negociată". Prin urmare, "clauzele sale politice și teritoriale nu s-ar putea considera legi între părți", insistându-se și asupra faptului că Ungaria ar avea un "drept istoric" asupra teritoriilor "pierdute" și că o parte din populația ungăra ar fi fost pusă sub stăpânirea altor popoare, inferioare din punct de vedere cultural. Toate aceste "teze", susținute, de altfel, cu multă perversitate, de către delegația oficială a Ungariei la tratativele de pace, s-au dovedit și se dovedesc și fi neîntemeiate, având un puternic izrevizionist, ele urmărind reinșaurarea dominației ungare asupra unor teritorii care niciodată nu au aparținut de drept Ungariei și subjugarea unor popoare care, suprasaturate de iadul austro-ungar, nu mai voiau, nici în ruptul capului, să fie readuse în vecchia stare de sclavie ungurească.

Afirmării politicienilor unguri, după care Tratatul de la Trianon a fost "o pace impusă și nu negociată", a fost dezmințită atât de prezența și activitatea deosebit de intensă desfășurată de delegația oficială a Ungariei la aceste tratative, cât și de titulatura celor 4 volume de "documente", prezentate de delegația ungăra la Conferința de pace: "Les Negociations de la Paix Hongroise" ... (Negocierile păcii ungare etc.). Se știe că delegația oficială ungăra a fost una dintre cele mai numeroase, compusă din nu mai puțin de 78 de persoane, condusă de contele Apponyi A. și din 7 comisari generali, printre care conținii Bethlen, Teleky, Kállay, 6 comisari, 38 de "experti", aleși dintre cei mai "competenți", pentru chestiunile românești, în primul rând, dar și pentru cele slovace, croate și sărbești, 6 consilieri politici, aparținând diverselor partide existente atunci în Ungaria, 14 secretari, printre care ministrii Walkó și Károly, un secretar general și 2 secretari adjuncți. Este semnificativ faptul că delegația ungăra s-a bucurat de favoarea unui larg răgaz de timp, de aproape un an și jumătate, pentru a-și prezenta "laborioasa" documentare, atât scrisă, cât și orală, înaintea Conferinței de pace. Alături de cele 4 volume de documente tipărite în trei limbi de circulație internațională, delegația ungăra a mai prezentat Conferinței de pace 38 de Note de protest la unele probleme. Tot acest material documentar foarte bogat și impresionant prin abilitatea înțelegerii lui, dar care în esență denatura fraudulos realitățile social-economice și politice, culturale, religioase, idealizând vechile regimuri din timpul monarhiei dualiste și încă mai de dinainte, calomniind capacitatele creațoare ale popoarelor român, slovac și sărb pentru a "justifica" visul nostalgic de dominantă pe mai departe de către Ungaria a teritoriilor naționale ale acestor popoare - Transilvania, Croația, Slovacia și teritoriilor sărbești.

Este demn de remarcat faptul că reprezentanții Angliei, Franței, Italiei și Statelor Unite ale Americii, în calitatea

Alba Iulia. Câmpul lui Horea.
1 Decembrie 1918.

CONTRADIȚII ȘI RIVALITĂȚI EUROPENE

VALENTIN LIPATTI

Recent, *The Times* a publicat un comentariu al lui Karl Lamers, consilier al cancelarului Helmut Kohl pentru afacerile europene, care se intitulează: **Dincolo de statul-națiune - o vizion germană despre Europa**. Referindu-se la temerile și rezervele Marii Britanii cu privire la procesul de integrare din cadrul Uniunii Europene, autorul respinge supremația statului-națiune și identitatea națională, scumpe britanicilor, și crede că în Europa există de multă vreme o realitate supranatională zămislită de civilizația comună europeană. Karl Lamers este, de altfel, convins că interesele vitale ale europenilor sunt identice și că soluționarea lor în comun se impune în mod imperios. Germania este, ca atare, partizana unei Europe puternice și eficiente și este convinsă de necesitatea înlocuirii treptate a regulii unanimitatii în adoptarea deciziilor în cadrul Uniunii Europene prin regula votului. Modificarea acestei proceduri de bază ar permite în mod evident anularea dreptului de veto britanic în adoptarea hotărârilor. Cu excepția problemelor de ordin militar, unde regula unanimitatii ar funcționa în continuare. Integrarea europeană - conchide Karl Lamers - se va dovedi utilă pentru interesul comun al tuturor statelor-națiune care alcătuiesc Uniunea Europeană.

Replica britanică nu s-a lăsat așteptată, devreme ce W. Rees-Mogg a publicat, tot în *The Times*, **Opțiunile Marii Britanii în Europa germană. Răspuns lui Karl Lamers**. Idealul unei Europe concepute ca o providență federală - arătă comentatorul britanic - o Europă unită sub conducerea Germaniei urcă în timp la Sfântul Imperiu Germanic și a primit binecuvântarea ideologică a lui Hegel și Fichte. Fără să mai vorbim de tentativa lui Hitler de a domina Europa. În astfel de circumstanțe, conchide W. Rees-Mogg, Marii Britanii nu-i rămân decât trei opțiuni: a) să rămână în Europa și să încerce să împiedice Germania să construiască o Eu-

ropă potrivit propriei sale concepții. Este ceea ce încearcă în prezent premierul John Major, deși, cu excepția Suediei, el nu este sprijinit în cadrul Uniunii Europene; b) să rămână în Europa și să accepte dominația germană; c) în sfârșit, să iasă din Europa, cu care să lege altfel de relații, ceea ce ar fi de natură să deschidă perspective noi pentru dialogul Marii Britanii cu America și cu Asia. În felul acesta, observă în concluzie W. Rees-Mogg, toată lumea ar fi mulțumită, începând cu Marea Britanie, care ar înceta să mai fie în poziția psihologică a unei provincii germane. Iar Germania ar fi și ea liberă să construiască o Europă după bunul ei plac.

Controversa rezumată mai sus dă expresie în fond conflictului dintre național și supranational, resimțit cu o îngrijorare crescândă de englezi. Dacă renunțarea deliberată la unele prerogative ale suveranității naționale era cuprinsă în însăși opțiunea fundamentală a înființării Pieței Comune, acum aproape patru decenii, astăzi transferul lor mai evident al factorilor de decizie, de la nivel național la nivel comunitar, irită sensibilitatea politică a unor state membre ale Uniunii Europene (Marea Britanie, Franța, Danemarca), mai ales atunci când se izbesc de veleitățile de supraputere ale Germaniei. Astfel de contradicții și rivalități vor continua să dăinuie, cred, în sănii Uniunii Europene, oricare ar fi modificările ce vor putea să fie aduse Tratatului de la Maastricht.

Să nu ne așteptăm prin urmare ca, devenind membri cu drepturi depline în Uniunea Europeană, vom fi intrat într-un Eldorado prosper și pașnic. Vom fi obligați, fără doar și poate, ca, acceptând cu bună credință regulile comunitare, să ne apărăm interesul național, fără excese și fără servituri.

REVISTA
OPINIA
națională

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP

Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:

Mariana IONIȚĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispozitive de plată pe adresa: Fundația „România de Mâine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficile poștale din întreaga țară.

Revista „OPINIA NAȚIONALĂ” se află înscrisă în Catalogul de presă „RODIPET” la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „RODIPET” S.A.

- P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex

11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect.1, București - România.